

Tweede Kamer der Staten-Generaal

t.a.v. Griffie Commissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, cie.lnv@tweedekamer.nl

Betreft: Position paper Stichting Veldleeuwerik (Blok 2 Primaire bedrijfsleven)

Met de visie 'Waardevol en verbonden, Nederland als koploper in kringlooplandbouw', heeft minister Schouten een koers uitgezet waarin veel telers zich herkennen. Een visie waarin Stichting Veldleeuwerik is genoemd als een van de initiatieven op weg naar duurzame (=volhoudbare) vormen van open teelten.

De kringloopvisie gaat wat de telers betreft niet alleen over het sluiten van kringlopen, maar ook over het belang van gezonde bodems, klimaatneutraal boeren, biodiversiteitsherstel en plantgezondheid. Bij Veldleeuwerik telers zijn onlangs de belemmeringen, die zij ervaren om optimale stappen te maken op weg naar een volhoudbare akkerbouw, geïnventariseerd. De belangrijkste knelpunten liggen op het terrein van bemesting, gewasbescherming en opbrengstprijzen.

Bemesting

- Telers zijn al bewust bezig met kringlooplandbouw: organische mest wordt zoveel mogelijk aangevoerd, gewasresten worden ondergeploegd i.v.m. bodemverbetering of gaan naar de veehouderij; restproducten (zowel vanaf de agrarische bedrijven als vanuit de verwerkende industrie) gaan naar de veehouderij of komen terug op het land.
- De mineralenkringloop op nationaal niveau sluiten is erg lastig. 80% van de akkerbouwproducten gaan de grens over en vormen een lek in de kringloop. Ook de mens vormt een mineralenlek.
- De wet- en regelgeving wordt als beperkend ervaren. Er is te weinig ruimte om via dierlijke (vaste) mest het organische stofgehalte te verhogen. Knelpunt is vooral de scherpe fosfaatnorm. Deze is meestal beperkend voor het gebruik van organische mest. Er is sprake van verschraving van bodems. De te krappe P- en N-normen voor organische bemesting zorgen voor onnodig veel kunstmestgebruik.
- Geef ruimte om zelf te bepalen wanneer en hoe er wordt bemest. De huidige uitrijbepalingen staan soms de optimale timing van bemesting in de weg. Mestinjectie is slecht voor de ontwikkeling van bodembioïologie en dat laatste is absoluut noodzakelijk voor de ontwikkeling van een vitale en weerbare bodem.
- Er is voor het verrijken van de bodem weinig tot geen ruimte voor het gebruik van bodemverbeteraars zoals compost (telt mee in de mineralenaanvoer) en weinig tot geen bemestingsruimte voor het goed laten groeien van groenbemesters.
- Een hogere organische stof aanvoer is ook van belang i.v.m. het vastleggen van CO₂ in het kader van de klimaatopgave.

Gewasbescherming

- Telers willen niet worden afgerekend op de manier van werken, maar op resultaat. Op basis van metingen in het aangrenzende oppervlaktewater, het grondwater en aan de producten. Verbied middelen niet op emotie, maar op basis van feiten.
- Er is behoefte aan langjarig beleid op het gebied van gewasbescherming. Zolang de boeren niet voor een langere periode duidelijk hebben over wat de komende jaren de spelregels zijn, zal de bereidheid om te investeren in nieuwe technieken achterblijven.

- Het verbod op neonicotinoïden zonder dat er goede alternatieven zijn, leidt tot een (disproportioneel) hoger gebruik van andere middelen die niet beter zijn voor milieu of fauna.
- Telers zijn voor de continuïteit van hun bedrijf afhankelijk van een diversiteit aan mogelijkheden om hun gewassen bedrijfszeker te kunnen telen. Deze ‘gereedchapskist’ moet gevuld blijven, met (groene) gewasbeschermingsmiddelen, resistente rassen en precisietechnologie.

Financiën

- Als telers een eerlijke prijs ontvangen en de marges voor hen wat groter zijn, dan kunnen en willen telers zich maximaal inzetten voor verduurzaming van teelt en bedrijfsvoering.
- Grond- en pachtprizen stijgen. Hierdoor is het inrichten van speciale habitats voor biodiversiteitsherstel ten koste van de teelt van gewassen erg kostbaar. Alleen met een marktconforme vergoeding zal dit daadwerkelijk worden gerealiseerd.
- Als Stichting Veldleeuwerik hebben wij ervaren dat een certificaat voor verduurzaming van grondstoffenproductie niet leidt tot financiële meerwaarde in ketens, hooguit tot zeer tijdelijke minimale premies. Het verdienvermogen van duurzame telers dient elders te worden geborgd, bijvoorbeeld via het GLB.

Kansen

Hoe kunnen telers worden geholpen op weg naar een duurzame akkerbouw in 2030 en hoe kunnen innovaties versneld worden doorgevoerd? Akkerbouwers voelen zeker urgentie en willen (en zijn al) zelf aan de slag met de genoemde uitdagingen: op een integrale wijze die past bij de praktijk, de innovatiekracht en het verdienvermogen van akkerbouwers. Het wordt grotendeels aan de boeren zelf overgelaten om uit te zoeken hoe alles op een boerenbedrijf op elkaar ingrijpt, waar de grenzen liggen en welke maatregelen wel en niet in te passen zijn in teelt of bouwplan. Daarbij komen ook nieuwe vragen op. Deze vragen dienen te worden teruggekoppeld aan onderzoekers en de markt om zo samen verder te komen.

Samen met BO Akkerbouw, LTO en de NAV pleit Stichting Veldleeuwerik voor het opzetten, ondersteunen, monitoren en inzetten van een landelijk dekkend praktijknetwerk van akkerbouwers, om de sector in beweging te krijgen op weg naar de stip in 2030. Een praktijknetwerk van koplopers, als essentiële infrastructuur op weg naar kringlooplandbouw. Het wetenschappelijke onderzoek in Nederland is uitstekend, maar het toetsen in de praktijk, op een integrale samenhangende wijze, is essentieel om innovaties doorgevoerd te krijgen. Het praktijknetwerk kan kringloopefficiëntie toetsen op mineraal niveau (NPK-efficiëntie), op CO₂ niveau (energie-efficiëntie), bestrijdingsmiddelenniveau, watergebruik en grondstofniveau (benutting voer, mest en restproducten van Feed en Food). Zowel primaire sector als toeleveranciers en afnemers kunnen zo in ketenverband worden doorgelicht.

Van beleidsmakers en politici vragen wij vertrouwen, ondersteuning én financiën om dit praktijkwerk, voortbouwend op het huidige Veldleeuwerik netwerk, structureel in te kunnen zetten op weg naar een duurzame akkerbouw en kringlooplandbouw.

Hedwig Boerrigter
Directeur Stichting Veldleeuwerik